

Instytut Pamięci Narodowej - Katowice

<https://katowice.ipn.gov.pl/pl3/aktualnosci/161399,Promocja-ksiazki-Jana-Jurkiewicza-Gornicza-Solidarnosc-w-województwie-katowickim.html>
03.05.2024, 12:10

**Promocja książki Jana Jurkiewicza „Górnicza
»Solidarność« w województwie katowickim
1980-1989” - Zabrze, 30 marca 2022**

30 marca 2022 r. w podziemiach kopalni Guido w Zabrzu, przy ul. 3 Maja 93, odbyła się promocja książki Jana Jurkiewicza „[Górnictwo »Solidarność« w województwie katowickim 1980-1989](#)”. Uroczystość rozpoczęła się od mszy św. w kaplicy św. Barbary (poziom 170) odprawionej przez ks. dr. Stanisława Puchałę w intencji autora publikacji. Następnie odbyła się promocja książki Jana Jurkiewicza z udziałem historyków katowickiego Oddziału IPN – dr. Jarosława Nei i dr. Tomasza Kurpiera. Ostatnim punktem wydarzenia było spotkanie wspomnieniowe o śp. Janie Jurkiewiczu z udziałem m.in. Mariana Majchera, dr. Zenona Szmidke i Marka Dmitriewa. Prowadzenie Przemysław Miśkiewicz (Stowarzyszenie Pokolenie).

W wydarzeniu uczestniczyli: dr Andrzej Sznajder, dyrektor Oddziału IPN w Katowicach, Bartłomiej Szewczyk, dyrektor Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu oraz Krzysztof Lewandowski, wiceprezydent Zabrza.

Publikacja stanowi tom studiów poświęconych dziejom społecznym górnictwa górnośląsko-zagłębiowskiego w okresie PRL. Pozwalają one lepiej zrozumieć skomplikowaną

rzeczywistość najbardziej zindustrializowanego regionu w kraju w ostatnich kilkunastu latach istnienia tzw. Polski Ludowej. Książka Jana Jurkiewicza wydana została pośmiertnie, w ramach upamiętnienia 40. rocznicy wprowadzenia stanu wojennego. Autor publikacji jest laureatem nagrody „Świadek historii”, przyznanej w 2020 r. przez katowicki IPN.

Jan Jurkiewicz (1957–2020) był cenionym muzealnikiem i historykiem, działaczem opozycji demokratycznej w PRL. Urodził się w Gliwicach 30 marca 1957 r. W latach 1980–1981 jako student czwartego roku historii Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego był jednym z założycieli i liderów tamtejszych struktur Niezależnego Zrzeszenia Studentów. W kwietniu 1981 r. został m.in. wiceprzewodniczącym Komisji Uczelnianej zrzeszenia. Jesienią 1981 r. podczas listopadowo-grudniowego strajku uczelni wyższych województwa katowickiego kierował protestem jako przewodniczący uczelnianego komitetu strajkowego. Po wprowadzeniu 13 grudnia 1981 r. przez komunistyczne władze stanu wojennego z grupą ponad dwudziestu studentów wsparł strajk okupacyjny w katowickiej hucie „Baildon”, brutalnie spacyfikowany przez milicję. Zatrzymany 14 grudnia 1981 r., przebywał kolejno w różnych aresztach, by 18 grudnia trafić do ośrodka odosobnienia w Zabrze-Zaborzu. Stamtąd w marcu 1982 r. wraz z innymi internowanymi przewieziono go do położonego w Bieszczadach ośrodka odosobnienia w Uhercach. Po zwolnieniu w lipcu 1982 r. kontynuował studia w UŚ. O jego niesłabnącym autorytecie i popularności w środowisku akademickim świadczył fakt wyboru najpierw do Rady Wydziału WNS, a następnie do senatu uczelni. Równolegle do działalności jawnej Jan Jurkiewicz włączył się w nurt życia podziemnego w regionie, m.in. współredagował biuletyn studencki „Wyzwolenie”. 17 maja 1983 r. w czasie przewożenia nakładu jednego z numerów pisma został zatrzymany w centrum Katowic. Brutalnie pobity w tamtejszej komendzie miejskiej MO, spędził następne dwa tygodnie w katowickim szpitalu MSW. Po jego opuszczeniu był kilkakrotnie przesłuchiwany. Śledztwo wszczęte przez prokuraturę zakończyła amnestia. Działalność niezależną kontynuował jednak m.in. w ramach Duszpasterstwa Akademickiego przy katedrze Chrystusa Króla w Katowicach, gdzie w latach 1985–1986 współtworzył Sekcję Społeczno-Historyczną. Ponadto brał udział w kolportażu książek i wydawnictw podziemnych w regionie. W 2019 r. za zaangażowanie w działalność niepodległościową prezydent RP Andrzej Duda nadał Janowi Jurkiewiczowi Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, wyróżnił go także Krzyżem Wolności i Solidarności.

W 1984 r. po ukończeniu studiów Jan Jurkiewicz związał się zawodowo z Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu. W maju 1989 r. wstąpił do relegalizowanego właśnie NSZZ „Solidarność” i od tego momentu aż do 2005 r. pełnił funkcję przewodniczącego Komisji Zakładowej Związku przy MGW. Jednocześnie był m.in. członkiem zabrzańskiej Miejskiej Komisji Koordynacyjnej Związku, Krajowej Sekcji Muzeów i Instytucji Ochrony Zabytków NSZZ „Solidarność” w Warszawie. Przewodniczył też Międzyzakładowej Komisji Związkowej Muzeów Zabrzeńskich NSZZ „Solidarność”.

W roku 2005 Jan Jurkiewicz objął stanowisko dyrektora Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu. Placówką kierował przez kolejne cztery lata. Następnie, do 2017 r., był pełnomocnikiem dyrektora tej placówki, m.in. do spraw naukowych, wystawienniczych i

programowych. Od roku 2007 aż do śmierci kierował jako redaktor naczelny rocznikiem „Górnika Polski. Zeszyty Naukowe Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu”.

W swojej działalności muzealniczej i naukowej wiele miejsca poświęcał dziejom śląsko-zagłębiowskiej „Solidarności”. Dotyczyły jej zarówno autorskie wystawy, ale przede wszystkim opracowania naukowe. Na uwagę zasługuje chociażby opublikowany w 2005 r. w tomie *Droga do Niepodległości. „Solidarność” 1980–2005* (Warszawa 2005) szkic *Jedna dekada – trzy epoki*, będący pierwszą próbą syntezy dziejów regionalnych struktur związku w województwie katowickim, czy szereg studiów zamieszczonych w „Górniku Polskim”, poświęconych społecznym dziejom górnośląsko-zagłębiowskiego górnictwa w okresie PRL, zwłaszcza w ostatniej jego dekadzie. To właśnie tematyka górniczej „Solidarności” była mu szczególnie bliska. Utrwalanie wiedzy na ten temat traktował Jurkiewicz jako swoistą misję i łączył ją z zawodową pasją. Stale, do końca, pracował nad nowymi publikacjami.

Jan Jurkiewicz zmarł nagle 31 stycznia 2020 r. w Gliwicach. Jego śmierć napełniła bólem nie tylko najbliższą rodzinę, przyjaciół i znajomych, ale też wielu ludzi z różnych środowisk i instytucji, z którymi od lat był związany. Jedną z takich instytucji był bez wątpienia katowicki Oddział Instytutu Pamięci Narodowej. Z kierownictwem i pracownikami tej placówki oprócz działań merytorycznych łączyły go serdeczne, nierzadko przyjacielskie relacje. W 2020 r. katowicki IPN zaprosił do zgłaszania kandydatów do pierwszej w województwie śląskim edycji Nagrody Honorowej IPN „Świadek Historii”, a nazwisko Jana Jurkiewicza było jednym z osiemnastu przedstawionych kapitule. Jest to uzupełnienie ogólnopolskiej nagrody IPN „Kustosz Pamięci Narodowej”, raz w roku przyznawane instytucjom, organizacjom i osobom fizycznym szczególnie zasłużonym dla upamiętniania historii narodu polskiego i wspierającym instytut w realizacji ustawowej działalności edukacyjnej, naukowej i wydawniczej w poszczególnych regionach kraju. 23 grudnia 2020 r. ogłoszono w Katowicach sześciu laureatów. Jan Jurkiewicz pośmiertnie został jednym z nich.

Z przekonaniem, że pamięć o ludziach pozostaje żywa także m.in. dzięki owocom ich pracy, postanowiliśmy wraz dr Tomaszem Kurpierzem przygotować do druku tom, na który składają się przede wszystkim wspomniane studia publikowane przez Jana Jurkiewicza na łamach „Górnika Polskiego”, poświęcone dziejom społecznym górnictwa górnośląsko-zagłębiowskiego w okresie PRL, zwłaszcza w ostatniej jego dekadzie. Teksty stanowią spójny materiał monograficzny pozwalający lepiej zrozumieć skomplikowaną rzeczywistość najbardziej zindustrializowanego regionu w kraju w ostatnich kilkunastu latach istnienia tzw. Polski Ludowej. Książkę tę przygotowaliśmy z nadzieją, że podczas jej lektury czytelnicy wspomną ją autora, Jana Jurkiewicza – działacza niepodległościowego, związkowca, historyka i muzealnika, a przede wszystkim prawego, dobrego i życzliwego innym Człowieka.

dr Jarosław Neja

{GALERIA:697493}